

Socialdepartementet

Boverket
Box 534
371 23 Karlskrona

Uppdrag att redovisa planeringsförenklande åtgärder m.m.

Regeringens beslut

Regeringen ger Boverket i uppdrag att redovisa erfarenheter och möjligheter samt sprida information och kunskap om hur en aktiv kommunal planläggning kan bedrivas samt hur regelverket kan tillämpas i syfte att åstadkomma en effektiv planprocess, en ökad planberedskap och ett rationellt plangenomförande.

Uppdraget, som ska utföras i samverkan med Lantmäteriet, ska till Regeringskansliet (Socialdepartementet) delredovisas senast den 31 mars 2013 och slutredovisas senast den 31 december 2013. Vid uppdragets genomförande ska Boverket rådgöra med Sveriges Kommuner och Landsting.

Bakgrund

Av Boverkets rapport Bostadsmarknaden 2011–2012 (2011:9), som utgör en sammanställning av kommunernas svar på Boverkets årligen återkommande bostadsmarknadsenkät, framgår att flera kommuner än tidigare år uppgivit att det råder brist på bostäder. Som orsak till att bostadsbyggandet är otillräckligt anger kommunerna att ”Planberedskap” och ”Detaljplan attraktiva lägen” utgör två väsentliga hinder för bostadsbyggandet.

Konkurrensverket pekar i rapporten Bättre konkurrens i bostadsbyggandet (2006:2) på de ökade kostnader för byggprojekt som en låg planberedskap medför. Verket föreslår att en diskussion initieras mellan parterna om lämpliga åtgärder för hur planberedskapen ska kunna öka i kommunerna och på det sättet uppnå lägre kostnader och en effektivare konkurrens inom byggsektorn.

Kritik har i vissa sammanhang framförts mot att detaljregleringsgraden i kommunernas detaljplaner har ökat vilket kan innebära att planprocessen blir onödigt lång och att kostnaderna för plangenomförandet kan bli höga. I en rapport från Kungl. Tekniska högskolan – Kommunernas detaljplanebestämmelser (TRITA-FAT Rapport 4:108) – anges att en granskning av 390 detaljplaner från 2006–2008 visar att ungefär en tredjedel av planerna innehåller en eller flera bestämmelser som inte har stöd i lag. I rapporten anges vidare att undersökningen visar att ca 40 procent av de granskade planerna innehåller en eller flera otydliga bestämmelser.

Regeringens ambition har varit och är att plan- och byggprocessen ska vara enkel och transparent samt att genomförandet av detaljplaner ska ske på ett så rationellt och effektivt sätt som möjligt utan att för den skull ge avkall på kraven på insyn, rättsäkerhet och demokratiskt inflytande. Uttryck för dessa regeringens ambitioner återfinns bl.a. i propositionerna Ett första steg för en enklare plan- och bygglag (prop. 2006/07:122) och En enklare plan- och bygglag (prop. 2009/10:170).

Redan i den plan- och bygglagstiftning som gällde fram till den 2 maj 2011 fanns vissa regler som syftade till att motverka att planläggningsprocessen skulle bli alltför långdragen samt att i vissa fall möjliggöra förenklade planförfaranden och mer flexibla planer. I lagen fanns bl.a. bestämmelser om vad en detaljplan ska, kan och får reglera. Vidare angavs att planhandlingarna ska utformas så att det tydligt framgår hur planen reglerar miljön. Lagen innehöll också regler om att en detaljplan inte får vara mera detaljerad än vad som är nödvändigt och att den inte heller får omfatta större område än vad som behövs. Dessa regler har i huvudsak överförts oförändrade till den nya plan- och bygglagen.

I den nya plan- och bygglagen (2010:900) har dessutom nya regler tillkommit som bl.a. syftat till att öka möjligheterna att förenkla och förkorta planprocessen. Det gäller reglerna om planbesked (privat initiativrätt), tidsangivelser för avgivande av planbesked samt kravet på angivande av bedömd tidpunkt för planarbetets avslutande. Det gäller också avvecklingen av det generella kravet på planprogram, den nya möjligheten till olika huvudmän för allmänna platser inom en och samma plan, borttagandet av fastighetsplaneinstitutet, avvecklingen av kravet att genomförandet ska redovisas i en särskild handling (genomförande-beskrivning) samt det nya kravet på att beslut om bygglov ska fattas inom en viss tid.

Vid sidan av de i plan- och bygglagen reglerade möjligheterna att åstadkomma ett rationellt planförfarande finns det en rad insatser som inom ramen för befintlig lagstiftning kan bidra till en förenklad och snabbare planläggningsprocess och till en förbättrad planberedskap. Det kan bl.a. gälla hur den interna organisationen är uppbyggd och vilka administrativa rutiner som tillskapats för planhandläggningen. Det finns

goda exempel att lyfta fram från kommuner som avsevärt förkortat sina handläggningstider genom att studera dessa frågor.

Fysisk planering och plangenomförande

Boverket och Lantmäteriet har träffat en ramöverenskommelse om samverkan mellan myndigheterna. I denna myndighetssamverkan ingår ett projekt som benämns Samordnad planerings-, fastighetsbildnings- och genomförandeprocess. Projektet innefattar bl.a. moment som avser detaljplanläggning, fastighetsbildning och bygglov. Syftet med projektet är att förenkla och underlätta det kommunala planarbetet så att Sverige år 2015 hanterar planläggning och plangenomföranden som en sammanhållen effektiv och flexibel process. Som produktmål för projektet gäller bl.a. ”Samverkan kring handledningar” (2011) och ”Samverkan kring kompetensutveckling” (2011–2012).

Regeringen har i regleringsbrevet för Lantmäteriet avseende 2011 givit verket i uppdrag att följa upp det lantmäterimyndigheternas samrådsarbete som ska ske i samband med kommunernas detaljplanläggning och som syftar till att åstadkomma ändamålsenligt utformade planbestämmelser med utgångspunkt från det fastighetsrättsliga plangenomförandet. I detta uppdrag ligger bl.a. att redovisa vanligt förekommande, olämpligt utformade planbestämmelser och kombinationer av sådana bestämmelser. I uppdraget ligger också att redovisa hur Lantmäteriets och lantmäterimyndigheternas synpunkter efterföljs av kommunerna och vilka effekter detta får för det fastighetsrättsliga plangenomförandet. Lantmäteriet ska redovisa uppdraget senast den 31 mars 2013.

Skälen till regeringens beslut

Regeringen konstaterar att det av den redovisning av planläggningsprocessen m.m. som lämnats ovan framgår att planeringen och plangenomförandet inte alltid sker på ett optimalt sätt. Regeringen finner det angeläget att de hinder som föreligger för en ökad planberedskap och en ökad planeringsaktivitet i möjligaste mån undanröjs och att de möjligheter till en effektiv och rationell planläggning som plan- och bygglagstiftningen ger lyfts fram och i största möjliga grad tas till vara. För att undanröja sådana hinder och för att åstadkomma en mera samordnad process från idé till en realisering av ett byggprojekt är det viktigt att de involverade myndigheterna samverkar och i möjligaste mån samordnar sina insatser så att planläggnings- och genomförandeprocesserna kan genomföras på ett för alla parter effektivt sätt. Regeringen ser härvid positivt på det arbete som Boverket och Lantmäteriet bedriver i syfte att åstadkomma en ökad samordning av planerings-, fastighetsbildnings- och genomförandeprocesserna. Regeringen finner det också angeläget att det regelförenklingsarbete som bedrivits under senare år och som bl.a. resulterat i propositionerna Ett första steg för en enklare plan- och bygglag (prop. 2006/07:122) och En enklare plan- och bygglag (prop.

2009/10:170) får de avsedda effekterna i kommunernas planläggningsarbete.

För att få en bredare analys än den som för närvarande föreligger och en fördjupad vägledning för planeringsverksamheten bör Boverket nu ges i uppdrag att närmare redovisa erfarenheter och möjligheter samt sprida inspiration och kunskap om dels hur en aktiv kommunal planläggning bör bedrivas, dels hur regelverket kan tillämpas i syfte att åstadkomma en effektiv planprocess, en ökad planberedskap och ett rationellt plan genomförande. Arbetet bör samordnas med Lantmäteriets uppdrag att följa upp det lantmäterimyndigheternas samrådsarbete som sker i samband med kommunernas detaljplanläggning.

Uppdraget, som ska genomföras i samverkan med Lantmäteriet, ska redovisas dels i form av en grundläggande kunskaps- och erfarenhetsrapport, dels som en avrapportering av den kunskapsspridningsverksamhet som bedrivits efter utarbetandet av nämnda rapport inklusive de erfarenheter som vunnits från genomförda informationsinsatser, konferenser och seminarier. Vid uppdragets genomförande ska Boverket rådgöra med Sveriges Kommuner och Landsting.

På regeringens vägnar

Stefan Attefall

Ivar Frostenson

Likalydande till
Lantmäteriet

Kopia till

Statsrådsberedningen
Finansdepartementet
Näringsdepartementet
Sveriges Kommuner och Landsting